

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДОКЛАД
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ
НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ВЪЗПИТАНИЕ И
ПОДГОТОВКА ЗА УЧЕБНАТА 2006/2007 г.

Предстоящи дейности през учебната 2007/2008 г.

Изпълнение на мерките по Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка през учебната 2006/2007 г.

ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ КЪМ ПРОВОКИРАНЕ НА МИСЛЕНЕТО И САМОСТОЯТЕЛНОСТТА, КЪМ ФОРМИРАНЕ НА ПРАКТИЧЕСКИ УМЕНИЯ И КЪМ РАЗВИТИЕ НА ЛИЧНОСТТА	
<i>А. Мерки в процеса на обучение</i>	
1. Промени в учебните планове и програми	<p>1. С оглед актуализиране и усъвършенстване на учебното съдържание по отделните учебни предмети МОН организира периодични национални срещи с учители от цялата страна, на които се дискутират учебните програми и учебното съдържание по съответния учебен предмет. Досега са проведени 11 срещи (история, български език и литература, математика, география, биология, химия, физика, професионални училища, философски цикъл, математика и информатика, чужди езици).</p> <p>2. В тясно сътрудничество с представителите на бизнеса и социалните партньори са разработени или актуализирани, утвърдени и обнародвани в Държавен вестник 13 държавни образователни изисквания (ДОИ) за придобиване на квалификации по професии. В процес на съгласуване са още 12 ДОИ. Утвърдени са 47 учебни плана за придобиване на професионално образование и 527 учебни програми.</p>

<p>2. Мерки по отношение на учебниците и учебните помагала</p>	<p>1. С промяна на съответната нормативна уредба беше усъвършенствана процедурата за одобряване на учебници, което да осигури условия за създаване на по-качествени и по-достъпни учебници, отговарящи преди всичко на интересите на учениците.</p> <p>2. Въведени бяха допълнителни изисквания към съдържанието и графичното оформление на безплатните учебници с оглед осигуряване на възможност за ползването им повече от една година. В изпълнение на новите изисквания бяха преработени учебниците за II клас.</p> <p>3. С оглед осигуряване на обща структура на учебниците бяха изменени учебните програми за VII клас, като са допълнени с нов раздел „Брой и последователност на темите за нови знания”. Изискването е заложено в конкурсната процедура за оценяване и одобряване на учебници за VII клас.</p> <p>4. Проведени са процедури и са сключени договори за доставка на безплатни учебници за децата от I до IV клас.</p>
<p>3. Информационните и комуникационните технологии в училище</p>	<p>1. Над 98 % от училищата в страната са свързани с високоскоростен Интернет достъп.</p> <p>2. На 6 декември стартира националният образователен портал (www.start.e-edu.bg).</p> <p>3. Разработени са електронни учебни курсове по</p>

	<p>всички учебни предмети от задължителната подготовка за класовете от гимназиалния етап на образованието и по информационни технологии за V клас. В ход са процедури за изработване на електронни курсове за останалите класове. Те ще бъдат достъпни на националния образователен портал и ще бъдат предоставени на електронен носител на всички училища.</p> <p>4. Осигурени са 3000 преносими компютри, 2000 мултимедийни проектора и 3000 многофункционални устройства (копирна машина, принтер, скенер, факс) за българските училища. В ход са нови процедури за закупуване на техника и оборудване, с които в края на 2007 г. съотношението брой ученици на компютър ще стане 13,5:1.</p> <p>5. Осигурен е лицензиран системен и приложен софтуер за всички компютри за 3-годишен период, като в рамките на договора всички учители и преподаватели в България могат да ползват безплатно този софтуер на домашните си компютри.</p> <p>6. Създаден е електронен регистър на дипломите за завършено средно образование и от учебната 2006/2007 година всички издадени дипломи ще бъдат отразявани в него.</p>
<i>Б. Мерки в процеса на възпитание</i>	
1. Превръщане на училището в територия на учениците и	1. По инициатива на МОН за втори пореден път 24 май беше отбелязан с празнично ученическо

<p>ритуализация на училищния живот</p>	<p>шествие на духови оркестри и мажоретни състави от цялата страна. На 11 май беше организиран ученически поход от Рилския манастир до пещерата, в която е живял Св. Иван Рилски, по време на който министърът на образованието и науката връчи ежегодната награда „Св. Иван Рилски”, която се присъжда на директори на училища с постигнати високи резултати в професионалната си дейност и с принос в системата на българското образование.</p> <p>2. На Деня на Европа, 9 май, отново беше организиран Ден на ученическото самоуправление в МОН и училищата в цялата страна.</p> <p>3. Учебната 2007/2008 година във всички училища по традиция беше открита на 15 септември с вдигане на националното знаме под звуците на националния химн.</p> <p>4. По предложение на министъра на образованието и науката с решение на Министерския съвет 5 октомври е обявен за Ден на българския учител.</p> <p>5. По повод провеждането на Празниците на изкуствата „Аполония” за втори път беше връчена ежегодната награда „Аполония”, която се присъжда на деца и ученици – млади таланти с изявени дарби в областта на музикалното изкуство и с високи постижения в учебната, извънкласната и извънучилищна дейност.</p>
---	--

6. Изработено беше табло с информация за националните символи, което беше осигурено във всички 43 677 класни стаи по случай националния празник на България. За 9 май (Денят на Европа) всички училища получиха подобно информационно табло със символите Европейския съюз.

7. През май 2007 г. беше проведено първото Национално модно ревю-спектакъл на модели на ученически униформи и абитуриентски облекла, изработени от учениците на 12 професионални гимназии по облекло и моден дизайн в страната.

8. Започна активна кампания за повишаване на привлекателността на професионалното образование чрез организиране на национални състезания по професии. За учебната 2007/2008 г. е утвърден Национален календар за извънучилищните дейности в областта на професионалното образование, който предвижда организирането провеждането на национални състезания по 15 професионални направления.

9. В съответствие с § 65 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2007 г. Министерският съвет утвърди Национална програма „Училището – желана територия на учениците”. В рамките на модула „Ритуализация на училищния живот” с общ бюджет от 2 млн. лв., училищата на конкурсен принцип имаха възможност да получат средства за финансиране

	<p>на различни училищни проекти. За дейности, свързани с тържествено отбелязване на училищни празници, традиции и честване на кръгли годишнини на училища, са одобрени 149 проекта на обща стойност 153 007 лева. За дейности, свързани с изработване на елемент на униформа с отличителния знак на училището, са одобрени 107 проекта на стойност 1 465 697 лева.</p> <p>10. В рамките на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” е одобрена специална програма „Да направим училището привлекателно за младите хора” и е обявена конкурсна процедура.</p>
<p>2. Развитие на извънкласната и извънучилищната дейност</p>	<p>1. В рамките на Националната програма „Училището – желана територия на учениците” за развитие на извънкласните и извънучилищните дейности са одобрени 1360 проекта на обща стойност 9 751 000 лева. Общият бюджет на модула за извънкласни и извънучилищни дейности е 10 млн. лв.</p> <p>2. В рамките на Националната програма „Модернизация на материалната база в училище”, в модул „Спорт в училище” на проектен принцип са осигурени 15 млн. лв. за създаване на условия за развитие на ученическия спорт. Това се прави за първи път през последните две десетилетия. Модулът „Спорт в училище” през 2007 г. се реализира в 422 училища в страната в три направления: дейности</p>

	<p>по възстановяване и текущо поддържане на външни площадки и съоръжения; дейности по изграждане на открити спортни площадки с изкуствени настилки; дейности по модернизиране на физкултурни салони.</p>
<p align="center">ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ЗА ВЪТРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ ЧРЕЗ ШИРОКО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ТЕСТОВЕТЕ И ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА НАЦИОНАЛНО СТАНДАРТИЗИРАНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ</p>	
<p>1. Развитие на системата за вътрешно оценяване</p>	<p>1. За първи път през 2007 г. беше проведено национално външно оценяване след IV клас. Резултатите не се отразиха на успеха на учениците, а са един добър и обективен измерител на нивото на постигане на държавните образователни изисквания и съдействат за провеждане на по-ефективна образователна политика.</p>
<p>2. Изграждане на система за външно оценяване</p>	<p>2. За първи път изпитите след VII клас бяха проведени под формата на тест, което позволява да бъдат оценени по-обективно знанията на учениците от различни училища и от различни райони на страната. Анализът на резултатите сочи, че учениците не срещат значителни затруднения с новия формат.</p> <p>3. През април 2007 г., в съответствие с изискванията на Закона за народната просвета, бяха проведени пробни държавни зрелостни изпити (ДЗИ), в които участваха 5 % от учениците в XII клас. Изпитите бяха проведени</p>

под формата на тест. Примерните изпитни варианти са утвърдени и публикувани на електронната страница на МОН.

4. Проведено беше външно оценяване по чужд език в края на класа с интензивно изучаване, както и измерване на постигането на ДОО по английски, немски и френски език в края на XII клас.

5. Беше разработена програма за поетапно въвеждане и популяризиране на тестовете в българското училище.

6. Продължава попълването на банката с тестови задачи по различни учебни предмети. За тази цел МОН проведе ежемесечни национални конкурси за създаване на тестове и тестови въпроси по български език и литература и по математика, в които участваха учители и ученици от всички училища. Проведе се и първото национално състезание за решаване на тестове за седмокласници. През следващата учебна година класираните на първите три места на националния кръг на състезанието по свое желание ще може да ползват резултатите си като оценка по съответния предмет, без да се явяват на приеман изпит.

7. Примерни тестове в помощ на учителите и учениците са публикувани в националния образователен портал. Електронните варианти на тестови задачи позволяват учителите сами да

	<p>съставят тестове в зависимост от конкретните учебни цели.</p> <p>8. Увеличено е участието на социалните партньори при провеждането на държавните изпити за придобиване на квалификация по професии. През учебната 2006/2007 г. представители на работодателите и на организациите на работните и служителите са участвали в 42,4 % от проведените държавни изпити, което е увеличение с 8,1 % в сравнение с учебната 2005/2006 г.</p>
<p>НАМАЛЯВАНЕ НА БРОЯ НА НЕОБХВАНАТИТЕ И ОТПАДАЩИТЕ УЧЕНИЦИ</p>	
<p>1. Анализ на актуалното състояние</p>	<p>1. Проведени са две социологически проучвания на причините за отпадане на ученици, резултатите от които са оповестени публично.</p> <p>2. По инициатива на МОН Центърът за социални практики представи резултатите от изследване за интегрирането на децата със специални образователни потребности.</p> <p>3. В рамките на съвместния проект на МОН и УНИЦЕФ „Предотвратяване на отпадането на ученици от училище”, е разработен проект на „Национален план за действие за намаляване на броя на необхванатите и отпадащите ученици в задължителна училищна възраст 2007-2010 г.”</p> <p>4. Създадена е организация за периодично</p>

	<p>събиране на информация за учениците, непосещаващи училище. Регионалните инспекторати по образованието обобщават данните и докладват на Министерството на образованието и науката два пъти в учебен срок.</p>
<p>2. Социални дейности</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Осигурени са комплекти учебници и учебни помагала за безвъзмездно ползване за учениците от I –IV клас в държавните и общински училища. 2. В изпълнение на Националния план за интегриране на деца със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания в системата на народната просвета са закупени 2 356 комплекти учебници и учебни помагала и за учениците в I-IV клас на помощните училища. 3. Осигурени са учебници и учебни помагала за ученици със сензорни увреждания. 4. Осигурени са комплекти учебници за безвъзмездно ползване за учениците от V до VIII клас в специалните училища. 5. Разработени са електронни учебни курсове по всички учебни предмети от задължителната подготовка за класовете от гимназиалния етап на образованието и по информационни технологии за V клас. 6. Продължава изпълнението на Националната програма за по-пълно обхващане на учениците в

	<p>задължителна училищна възраст по отношение на осигуряването на безплатни закуски за учениците в начален етап на образованието.</p> <p>7. През 2007 г. Министерството на образованието и науката закупи още 107 автобуса, от тях 15 бр. дванадесетместни, 22 бр. шестнадесетместни, 31 бр. с по 28 места и 39 бр. с по 33 места. За гарантиране на принципа за осигуряване на равен достъп до съизмеримо по качество образование чрез безплатен транспорт до средишните училища за периода 2006-2007 г. са осигурени общо 260 МПС. Съвместно с Националното сдружение на общините в Република България са разработени критерии и график за разпределението им по училища.</p>
<p>3. Социализиране на деца, за които българският език не е майчин, интегриране на други деца със специални образователни потребности</p>	<p>1. Започна дейността си създаденият с ПМС № 4 от 11.01.2005 г. Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Разработени са и са приети едногодишен и тригодишен план за дейностите, финансирани от Центъра. Стартира конкурсната процедура за финансиране на проекти в изпълнение на първия едногодишен план.</p> <p>2. По данни на регионалните инспекторати по образованието за учебната 2006/2007 година 16 557 ромски ученици са се обучавали в 262 приемни училища извън ромските квартали, като в тези училища са функционирали 578 полуинтернатни групи. Майчин ромски език</p>

през учебната 2006/2007 са изучавали 95 ученици.

3. Като консултативен орган към министъра на образованието и науката е създаден Обществен съвет по въпросите на обучението по религия в училище с основна задача да изработи концепция за формите, механизмите и сроковете за въвеждане на религията като учебен предмет от задължителното учебно съдържание. Проведено е и специално социологическо проучване, изследващо обществените нагласи към изучаването на религия в училище.

4. В резултат на реализираните дейности значително е увеличен броят на децата и учениците със специални образователни потребности, обучаващи се интегрирано в детските градини и училищата – през 2007 г. този брой е 4380, спрямо 1593 – през 2006 г. Нарастването е с около 175 %.

5. Отбелязва се непрекъснато увеличаване на броя на детските градини и училищата, в които се обучават интегрирано деца и ученици със специални образователни потребности – 770 училища и 183 детски градини през 2007 г.. За сравнение през 2004 г. техният брой е 130. Постигнат е процент на нарастване около 631 % спрямо 2004 г. и 40 % спрямо 2006 г.

6. Броят на детските градини, училищата и обслужващите звена с изградена достъпна

архитектурна среда бележи ръст и в момента е 184 – 153 училища, 22 детски градини и 9 обслужващи звена. По модула „Създаване на достъпна архитектурна среда” на националната програма „Модернизирание на материалната база в училище” са разработени и са одобрени проекти за осигуряване на архитектурен достъп за деца и ученици със специални образователни потребности в още 55 училища и обслужващи звена.

7. Успешно функционират 28-те ресурсни центъра за интегрирано обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности, в които работят 635 ресурсни учители и специалисти.

8. Осъществени са обучения на над 500 педагози за работа с деца и ученици със специални образователни потребности в общообразователна среда.

9. Провежда се активна политика, насочена към деинституционализация на децата от специалните училища и оптимизирането на мрежата на специалните училища. През 2007 година са закрити 7 специални училища – 3 помощни училища и 4 социално-педагогически интерната.

10. Осъществени са преобразуване и децентрализация на ДОВДЛРГ – от 1 януари 2007 година те са преобразувани в

	<p>специализирани институции за предоставяне на социални услуги (домове за деца) по смисъла на Закона за социалното подпомагане и са предоставени за управление на общините.</p>
<p>4. Други</p>	<p>1. Значително е увеличен приемът за придобиване на първа степен на професионална квалификация след завършен шести, седми и осми клас. Тази мярка има за цел да подпомогне по-пълното обхващане на учениците в задължителната училищна възраст, а придобитата от тях професионална квалификация ще подпомогне социалното им включване в обществото.</p> <p>2. С утвърдения държавен прием в професионалните гимназии и училищата с професионални паралелки са увеличени вечерната и задочна форма на обучение, чрез което се разширява достъпът до професионално образование и се създават предпоставки за реализиране на ученето през целия живот.</p> <p>3. Продължи изпълнението на съвместния проект на МОН и Американската агенция за международно развитие „Пазар на труда”, насочен към подготовка на специалисти в областта на професионалното ориентиране. За 2007 г. е предвидено да бъдат обучени още 1000 кариерни консултанти и педагогически съветници за българските училища.</p> <p>4. МОН продължи работата по проекта, насочен</p>

	<p>към младежи, напуснали училище, който се осъществява в пет професионални гимназии и предвижда младежи със завършено основно образование, които са напуснали училище, да бъдат включени в обучение по професии, заявени от местния бизнес. През тази година е предвидено в проекта да бъдат включени 100 ученици, половината от които вече са приключили своето обучение.</p>
<p>ПОВИШАВАНЕ НА АВТОРИТЕТА И СОЦИАЛНИЯ СТАТУС НА УЧИТЕЛЯ</p>	
<p>1. Квалификационни дейности</p>	<p>1. По предложение на МОН Министерският съвет прие Национална програма за квалификация на педагогическите кадри с приоритет квалификацията на учителите по чужд език. По тази програма се предвижда обучение на 1455 неспособни учители за придобиване на професионална квалификация „учител по чужд език“.</p> <p>2. Бяха обучени на 2270 учители, които ще преподават новия учебен предмет „Човекът и природата“ в VI клас.</p> <p>3. В организирани от МОН курсове за поддържане и актуализиране на квалификацията бяха включени 20 679 учители.</p>
<p>2. Въвеждане на система за кариерно развитие</p>	<p>1. Беше разработен проект на модел за кариерно развитие на учителите, който е обсъден със социалните партньори и ще бъде поставен на</p>

	<p>обществена дискусия. Моделът предвижда кариерата на учителя да минава през пет длъжности – младши учител, учител, старши учител, главен учител и учител методик.</p> <p>Основните цели на този модел са: засилване на мотивацията на учителите за пълноценно участие в процеса на обучение; осигуряване на предвидимост в развитието на кариерата съобразно личните планове, възможности и амбиции на всеки учител; обвързване на съответната длъжност с повече отговорности, но и със съответстващо на тях възнаграждение чрез интегриране на модела в системата на диференцирано заплащане.</p>
<p>3. Въвеждане на система за диференцирано заплащане на труда, обвързана с резултатите</p>	<p>1. МОН разработи модел на диференцирано заплащане, който беше подложен на широко обсъждане и беше приложен пилотно в 27 образователни звена в страната. Моделът е разработен със съдействието на МФ, Световната банка и социалните партньори. Той намери отражение в приетата с Решение № 541 на Министерския съвет от 07.08.2007 г. Национална програма „Диференцирано заплащане” с общ бюджет 15 100 млн. лв. с два модула:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Първи модул – педагогически специалисти – 13 100 млн. лв. - Втори модул – директори на детски градини, училища и обслужващи звена – 2 млн. лв.
<p>4. Система за награждаване на учителите</p>	<p>1. За втора поредна година беше връчена наградата „Константин Величков” за учители с</p>

	<p>постигнати високи резултати в професионалната си дейност и с принос в системата на българското образование. Наградени бяха 15 учители по различни предмети, подготвяли ученици с постижения на национални и международни олимпиади и състезания.</p> <p>2. По повод на честването на Деня на Св. Св. равноапостоли Кирил и Методий трима директори бяха удостоени с връчваната ежегодно награда „Св. Иван Рилски” за постигнати високи постижения и за принос в развитието на образователното дело.</p>
<p>ОПТИМИЗИРАНЕ НА УЧИЛИЩНАТА МРЕЖА</p>	
<p>1. Мерки по отношение на маломерните и слетите паралелки</p>	<p>1. Прекратена е практиката за утвърждаване на маломерни и слети паралелки. Проверката на МОН след приключване на всички дейности по приемането на ученици показва, че държавният план-прием след VII и VIII клас за учебната 2006/2007 г. и 2007/2008 г. се осъществява при стриктно спазване на нормативните изисквания и не са допуснати маломерни паралелки. Само за една година в резултат на предприетите мерки и със съдействието на общините броят на слетите паралелки е намалял с 94, а общият брой на маломерните и слетите паралелки – с 61.</p> <p>2. Извършени са промени в училищната мрежа, насочени към преобразуване и закриване на училища и обслужващи звена с преимуществено</p>

маломерни паралелки (в т. ч. и слети) и групи под нормативния минимум, което, от една страна, допринася за гарантиране на принципа за осигуряване на качествено образование, а от друга – води до усъвършенстване на системата на финансиране на училищното образование, повишавайки ефективността на разходите. Наред с това МОН и общините провеждат целенасочена политика за укрепване на т. нар. средищни училища – чрез предоставяне на целеви средства за модернизирани на материалната база, за осигуряване на безплатен транспорт за учениците, които пътуват от други населени места, както и на столово хранене. През 2007 г. са закрити 111 общински и 12 държавни училища и обслужващи звена, преобразувани са 12 общински и 6 държавни училища и е открито 1 общинско училище. В резултат на тези мерки към 30 юли 2007 г. в страната функционират 3149 училища – 541 държавни, 2489 общински, 5 духовни и 114 частни. През 2005 г. техният брой е бил 3312.

3. През 2007 г. екип от експерти от МОН и МФ разработи база данни, съдържаща богата географска, демографска и образователна информация, позволяваща да бъдат изведени т. нар. защитени училища. Това са училища, в които няма достатъчно деца, но които поради демографски или географски причини не могат да бъдат закрити и децата – насочени към средищни училища, без това да доведе до нарушаване на достъпа до образование.

	<p>4. През 2007 г. в съответствие с § 65 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2007 г. Министерският съвет прие Национална програма за оптимизация, един от модулите на която е оптимизирането на училищната мрежа. Този модул дава възможност на общините да получат на проектен принцип средства, с които да финансират дейности като: ремонт на училища, с приоритет средищни училища; подобряване на материално-техническото оборудване с приоритет за средищните училища; създаване на условия за столово хранене, комуникационни дейности – провеждане на разяснителна кампания, че оптимизацията на училищната мрежа води до повече положителни, отколкото отрицателни ефекти и др. Условие за получаване на тези средства е съответната община да е приела и изпълнила програма за оптимизация, включваща мерки, насочени към реструктуриране на училищната мрежа и създаване на средищни училища, съответно мерки за намаляване на броя на маломерните и слетите паралелки. За всяка закрыта паралелка, в резултат на което се увеличава средната пълняемост на паралелките, общината получава по 12 хил. лв., а за всяко закрыто училище, в зависимост от броя на учениците – от 80 хил. лв. до 250 хил. лв. По този модул кандидатстваха 64 общини, с 78 проекта. Класирани са 68 проекта на стойност близо 14, 5 млн. лв.</p>
<p>2. Училищна мрежа, обвързана с изискванията на пазара на труда и</p>	<p>1. На основата на направения през 2006 г. анализ на мрежата на професионалните гимназии и</p>

<p>социално-икономическите характеристики на региона</p>	<p>училищата с професионални паралелки са предприети мерки за оптимизация и преобразуване, в резултат на които 6 професионални гимназии са закрити, 22 са преобразувани чрез сливане, 3 са преминали на общинско финансиране и 4 – към Министерството на културата. Значително е намалял броят на маломерните и слетите паралелки в професионалните училища – 908 през учебната 2003/2004, 43 през учебната 2006/2007 г.</p> <p>2. В рамките на Националната програма за оптимизация, модул „Рационализиране на мрежата от професионални училища” са постъпили 12 проекта, от които финансиране на мерки за преобразуване на професионални училища и намаляване на броя на паралелките ще получат 11 проекта на обща стойност около 850 хил. лв.</p> <p>3. Предприеха бяха редица мерки за увеличаване на достъпа до системата на професионалното образование и обучение на различни целеви групи. Чрез държавния план-прием са увеличени формите на обучение в професионалните гимназии и училища. Значително е увеличен приемът за придобиване на първа степен на професионална квалификация. Като резултат от предприетите мерки и дейности през юнската сесия на 2007 г. професионална квалификация са придобили 42 049 души или 85,81 % от обучаваните в професионалните гимназии и</p>
---	--

	<p>училища, което е с 20 % повече в сравнение с миналата учебна година.</p> <p>4. Извършено бе проучване за реализацията на пазара на труда на завършилите професионално образование през учебната 2005/2006 година по училища, области и страната. Резултатите показват, че 30,24 % от тях продължават образованието си във висши училища, 44,89 % – се реализират на пазара на труда, от които по изучаваната професия – 27 %. Не са постъпили на работа и не са продължили образованието си – 24,87 %.</p> <p>5. С регионалния вицепрезидент на Световната банка за Европа и Азия, г-н Шигео Кацу, беше договорено провеждането на конкурс за млади хора „Борса за идеи”. Това е съвместна инициатива на МОН и Световната банка, като целта на конкурса е да се съберат практически примери за подобряването на възможностите за работа на младите хора в страната, придобивайки умения и професионална квалификация, необходими за частния сектор. За първоначалната фаза на този проект Световната банка ще отпусне безвъзмездно 100 000 долара.</p>
<p>ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО</p>	
<p>1. Назначаване и освобождаване на директори</p>	<p>1. На 24 октомври 2006 г. между МОН и НСОРБ беше сключено Споразумение за реализация на пилотен проект за децентрализация на</p>

<p>2. Откриване и закриване на училища</p>	<p>управлението в системата на училищното образование. Проектът се реализира в десет</p>
<p>3. Определяне на броя и видовете професионални и специални училища</p>	<p>общини в страната, прилагащи системата на делегирани бюджети. Проектът предвижда: създаване на училищен съвет към всяко</p>
<p>4. Промени в статута на директора</p>	<p>училище, съставен от представители на общината, на РИО, на учителите и родителите, който да има важно значение в управлението на училището, в това число при назначаването, оценяването на работата и освобождаването на директора; засилване на ролята на общината в процеса на откриване и закриване на училища; преминаване на професионалните училища на територията на пилотните общини на общинско финансиране. В изпълнение на споразумението МОН, съгласувано с НСОРБ, разработи правила за създаването и дейността на училищните съвети и критерии за оценка на професионалните качества на директора. В 6-месечен срок от създаването си училищните съвети ще извършат атестация на директорите на училища в пилотните общини и ще направят предложения за тяхното награждаване или санкциониране. След приключване на пилотните проекти ще бъде извършен анализ на резултатите и в съответствие с тях ще се пристъпи към поетапно въвеждане на системата във всички общини.</p> <p>2. От 1 ноември 2006 г. стартира ефективно работата на Националния институт за обучение на директори и започна изпълнението на програма за квалификация на директорите. Институтът предлага два вида обучение –</p>

	<p>първоначална квалификация с оглед придобиване на директорска правоспособност и допълнителна квалификация с оглед усъвършенстване и повишаване на управленската компетентност на назначени директори. Програмата за квалификация стартира с обучение на настоящите директори. От ноември 2006 г. до юни 2007 г. всички 2924 директори са преминали краткосрочни курсове за повишаване на управленските умения, в това число в областта на управлението на делегиран бюджет.</p>
<p>ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА ФИНАНСИРАНЕ, СТИМУЛИРАЩА РАЗВИТИЕТО</p>	
<p>1. Въвеждане на системата на делегирани бюджети във всички училища</p>	<p>1. През 2006 година нови 4 общини се включиха в прилагането на системата на делегирани бюджети, а през 2007 г. още 3 общини (Пловдив, Варна и Нова Загора). До момента системата се прилага в 45 общини (между които и някои от големите градове на страната. В столицата системата ще бъде въведена от 2008 г.).</p> <p>2. Разработено беше Ръководство за въвеждане, функциониране, оценка и контрол на делегираните бюджети в образованието.</p> <p>3. В рамките на курсовете организирани от Националния институт за обучение на директори е включен модул, посветен на управлението на делегиран бюджет.</p>

<p>2. Въвеждане на единен стандарт за финансиране на обучението</p>	<p>1. От 1 януари 2007 г. всички държавни и общински училища, детски градини и обслужващи звена се финансират на основата на единни разходни стандарти. Те бяха разработени съвместно от експерти на МОН, МФ и Световната банка. Издръжката на един ученик за 2007 г. възлиза средно на 988 лв.</p>
<p>3. Утвърждаване на програмно финансиране на системата</p>	<p>1. 2007 г. е първата година, в която силно се акцентира на програмното финансиране на системата. Благодарение на осъществената оптимизация и реализираните икономии за първи път са заделени 171 млн. лв. за финансиране на програми в областта на училищното образование, при това, без да се увеличава бюджетът за образование като процент от БВП (това са почти 75 % от абсолютното увеличение на разходите за образование през 2007 г.). Средствата ще бъдат разходвани за постигане на конкретни цели в 14 направления. В съответствие с § 65 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2007 г. МОН разработи и МС утвърди следните програми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оптимизация на училищната мрежа (34 млн. лв.); - Модернизация на материалната база в училище (22.5 млн. лв.); - Училището – територия на ученика (12 млн. лв.); - Квалификация (7 млн. лв.); - ИКТ в училище (32.5 млн. лв.); - Енергийна ефективност (15.5 млн. лв.);

	<p>- По-пълно обхващане на децата и учениците в задължителна училищна възраст (30.4 млн. лв.).</p> <p>- Диференцирано заплащане (15.1 млн. лв.).</p> <p>Предстои утвърждаването и на програма за разработване на система за външно оценяване (2 млн. лв.).</p> <p>Тези програми дадоха възможност на училищата да кандидатстват с разработени проекти и да получат финансиране за развитие на определени дейности, които трудно биха могли да бъдат осъществени с предоставените им средства по линия на субсидията за издръжка.</p> <p>МОН работи по 3 програми, насочени към подобряване на материално-техническата база. Програмата „Модернизирание на материалната база в училище” е насочена към създаване на условия за оптимална образователно-възпитателна дейност и се осъществява в четири модула, за дейностите по които са постъпили и са разгледани проекти от 3600 училища:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Създаване на достъпна архитектурна среда” – 87 училища ; - „Спорт в училище” – 1343 училища ; - „Безопасно училище” - 550 училища, чрез 65 общини ; - „Обновяване на учебно-техническото оборудване” – 1617 училища . <p>По програмата за енергийна ефективност за 2007 година са включени подмяна на дограма в 122 училища и отоплителни инсталации в 49 училища, на обща стойност 15 млн. лв. (14 937 442 лв.).</p>
--	---

	<p>Инвестиционната програма на МОН за 2007 г. включва 50 обекта за ремонт на стойност 6 423 000 лв. и 20 обекта за газифициране на стойност 1 181 000 лв.</p>
<p>УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НОРМАТИВНАТА УРЕДБА</p>	
<p>1. Разработване на нов закон в областта на училищното образование.</p>	<p>1. Създадена беше работна група, чиято задача е да разработи нов закон в областта на училищното образование. В нея участват народни представители, експерти от Министерството на образованието и науката, Министерството на финансите и Националното сдружение на общините в Република България. Проектът на закон ще съдържа цялостна и безпротиворечива уредба на всички основни обществени отношения в областта на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка и ще изключи необходимостта от приемането на отделен закон за учебния план, както и правилник за приложението на закона. На проведените заседания беше обсъдена структурата на новия закон и бяха разграничени въпросите, които не повдигат сериозни възражения, и тези, които предполагат по-сериозен анализ и дискусия. Работата по проекта на закон ще продължи с дискусии по отделни въпроси – децентрализация на управлението, повишаване на авторитета и социалния статус на учителя, подобряване на възпитателната роля на българското училище и т.н.</p>

**Предстоящи дейности на Министерството на образованието и науката в изпълнение на
Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното
възпитание и подготовка през учебната 2007/2008 г.**

ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ КЪМ ПРОВОКИРАНЕ НА МИСЛЕНЕТО И САМОСТОЯТЕЛНОСТТА, КЪМ ФОРМИРАНЕ НА ПРАКТИЧЕСКИ УМЕНИЯ И КЪМ РАЗВИТИЕ НА ЛИЧНОСТТА	
<i>A. Мерки в процеса на обучение</i>	
1. Промени в учебното съдържание, в учебните планове и програми	Ще бъде завършен новият учебен план в съответствие с новата образователна структура.
2. Мерки по отношение на учебниците и учебните помагала	<p>1. С оглед осигуряването на обща структура на учебниците за VIII клас ще бъдат променени учебните програми, като към тях се прибави нов раздел „Брой и последователност на уроците за нови знания”.</p> <p>2. Ще бъде разработен проект на акт, който да предвиди възможност училищата, които са създали необходимите условия за ползване на безплатните учебници повече от една година, да получат целево освободените средства и да ги използват за закупуване на учебници за други категории деца (напр. от социално-слаби семейства).</p> <p>3. Ще продължи разработването на електронни учебни курсове по учебните предмети от задължителната и задължителноизбираемата подготовка.</p>

<p>3. Информационните и комуникационните технологии в училище</p>	<p>1. Ще бъде разработена и приета нова 5-годишна Стратегия за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в българското училище. Основни акценти в бъдещата стратегия са:</p> <ul style="list-style-type: none"> - продължаване на разработването на електронно съдържание във всички образователни области със засилен акцент върху мултимедийните и интерактивните елементи; - предлагане на възможност на българските учители за достъп до компютри и интернет при преференциални условия; - развитие на специализирани лаборатории и нови образователни технологии (напр. Интерактивни дъски и др.); - по-широко използване на ИКТ в управлението на училищата (електронни дневници и друга учебна документация, електронни регистри и др.).
<p><i>Б. Мерки в процеса на възпитание</i></p>	
<p>1. Превръщане на училището в територия на учениците и ритуализация на училищния живот</p>	<p>1. В рамките на ОП „Развитие на човешките ресурси”, дейност „Да направим училището привлекателно за младите хора” българските училища имат възможност да получат на проектен принцип средства за развитие на извънкласни и извънучилищни дейности, ритуализация и превръщане на училището в по-желана територия на учениците. Общият бюджет по програмата за тази дейност е 10 млн. лв.</p> <p>2. Ще продължи изпълнението на Националната програма „Училището – територия на учениците” по отношение на стимулиране на развитието на</p>
<p>2. Развитие на извънкласната и извънучилищната дейност</p>	

	извънкласните и извънучилищните дейности и създаването на условия за ритуализация на училищния живот.
ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ЗА ВЪТРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ ЧРЕЗ ШИРОКО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ТЕСТОВЕТЕ И ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА НАЦИОНАЛНО СТАНДАРТИЗИРАНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ	
1. Развитие на системата за вътрешно оценяване	1. Ще продължи изпълнението на Плана за въвеждане и популяризиране на тестовете в българското училище.
2. Изграждане на система за външно оценяване	<p>2. Ще продължи попълването на банката с тестови задачи, в това число с участието на учители и ученици.</p> <p>3. Ще се проведат първите задължителни държавни зрелостни изпити за всички ученици, които завършват XII клас. За популяризиране на държавните зрелостни изпити сред учениците и техните родители ще се проведе широка информационна кампания, в това число чрез организиране на състезания за ученици.</p> <p>4. Учениците, които се класират на първите три места на националните състезания за решаване на тестове за седмокласници, организирани от МОН, ще могат по свое желание да използват резултатите си вместо резултат от приеман изпит по български език и литература или математика.</p> <p>5. Ще бъде проведено външно оценяване в края на</p>

	V клас.
НАМАЛЯВАНЕ НА БРОЯ НА НЕОБХВАНАТИТЕ И ОТПАДАЩИТЕ УЧЕНИЦИ	
1. Промяна в образователната структура	Предвидената с Националната програма образователна структура ще бъде въведена с новия закон в областта на училищното образование.
2. Социални дейности	<p>1. Ще продължи изпълнението на Националната програма за по-пълно обхващане на учениците в задължителна училищна възраст по отношение на осигуряването на безплатни закуски за учениците в начален етап на образованието и на безплатен транспорт до средишните училища.</p> <p>2. Ще бъдат осигурени учебници и учебни помагала за безвъзмездно ползване на учениците не само от I до IV, но и от V до VII клас включително.</p>
3. Социализиране на деца, за които българският език не е майчин. Интегриране на други деца със специални образователни потребности	<p>1. Ще продължи изпълнението на националната програма за създаване на подкрепяща архитектурна среда с оглед осигуряване на интегрираното обучение на децата със специални образователни потребности.</p> <p>2. Ще бъдат назначени директори на създадените ресурсни центрове и всички ще преминат през краткосрочни модули за обучение.</p> <p>3. Ще се увеличи броят на ресурсните учители. По предварителни данни броят на децата със специални образователни потребности, които се</p>

	<p>обучават интегрирано, ще бъде с 10-15 % по-висок в сравнение с миналата учебна година.</p> <p>4. Със средства по ОП „Развитие на човешките ресурси” ще бъдат финансирани проекти, свързани с извеждане на децата от обособените училища в ромските квартали и подобряване на средата за обучение на тези деца.</p>
<p>ПОВИШАВАНЕ НА АВТОРИТЕТА И СОЦИАЛНИЯ СТАТУС НА УЧИТЕЛЯ</p>	
<p>1. Квалификация на учителите</p>	<p>1. Ще продължат квалификационните дейности за поддържане и актуализиране на знанията и уменията на учителите – повече от 25 000 учители ще бъдат включени в различни форми на обучение.</p> <p>2. Със средства от ОП „Развитие на човешките ресурси” ще бъдат финансирани проекти за квалификация на учители с приоритет обучение по ИКТ и чужди езици, както и подготовка на учители за преподаване на предмети от общообразователната и професионалната подготовка на чужд език.</p>
<p>2. Въвеждане на система за кариерно развитие</p>	<p>От средата на 2008 г. ще бъде въведен модел за кариерно развитие на учителите (трети стълб на системата за диференцирано заплащане), очертаващ ясно както необходимите изисквания за преминаване от една в друга длъжност, така и положителните последици, свързани с заемането на по-висока длъжност и преди всичко обвързването ѝ със системата за заплащане.</p>

<p>3. Въвеждане на система за диференцирано заплащане на труда, обвързана с резултатите на учениците</p>	<p>1. От 1 януари 2008 г. ще бъде въведен вторият стълб на системата за диференцирано заплащане – изграждане на рейтинг-скала на училищата. Въз основа на този стълб българските учители ще могат да получат диференцирано средно по 5 % над възнаграждението си.</p> <p>2. Ще продължи прилагането на първия стълб на системата за диференцирано заплащане – предоставяне на диференцирана добавка към възнаграждението въз основа на постиженията на всеки учител.</p>
<p>4. Система за награждаване на учителите</p>	<p>Ще бъде издадена наредба за награждаване на учители и директори.</p>
<p>ОПТИМИЗИРАНЕ НА УЧИЛИЩНАТА МРЕЖА</p>	
<p>Мерки по отношение на маломерните и слетите паралелки</p>	<p>През 2008 г. ще продължи изпълнението на програма за оптимизиране на училищната мрежа чрез предоставяне на проектен принцип на средства за ремонт, транспорт, организиране на столово хранене и форми на полуинтернатно обучение.</p>
<p>2. Училищна мрежа, обвързана с изискванията на пазара на труда и социално-икономическите характеристики на региона</p>	<p>1. Ще бъде разработена и приета специална програма за финансиране на мерки за модернизирание на професионалното образование. Основни акценти в програмата ще бъдат подобряване на материалната база на професионалните училища, осигуряване на по-добри условия за практическо обучение и</p>

	<p>насърчаване на сътрудничеството с бизнеса.</p> <p>2. Ще продължи изпълнението на програмата за рационализиране на мрежата на професионалните училища и съобразяването ѝ с изискванията на пазара на труда и социално-икономическите характеристики на региона.</p>
<p>ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО</p>	
<p>1. Назначаване и освобождаване на директори</p>	<p>В рамките на пилотните проекти в 10 общини за децентрализация на управлението на системата на училищното образование ще бъдат създадени и ще започнат да функционират училищни съвети към всяко училище. На основата на утвърдените критерии за оценка на работата и професионалните качества на директорите училищните съвети ще извършат атестация на директорите на училища в пилотните общини.</p> <p>На основата на резултатите от проекта ще се пристъпи към поетапно въвеждане на системата във всички общини.</p>
<p>2. Откриване и закриване на училища</p>	
<p>3. Определяне на броя и видовете професионални и специални училища</p>	
<p>4. Промени в статута на директора</p>	<p>1. В рамките на дейността на Националния институт за обучение на директори ще бъдат проведени поредица от обучения за повишаване на квалификацията и управленската компетентност на действащи директори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - всички действащи директори ще преминат краткосрочно обучение с оглед формиране на умения за разработване на стратегия на училището и на модели на училищни политики;

	<p>- ще се проведе обучение, насочено специално към новоназначени директори;</p> <p>- за първи път ще започне обучение на директори на детски градини.</p> <p>2. В новия закон в областта на училищното образование ще се предвиди изискване за притежаване на директорска правоспособност с оглед заемане на длъжността директор. Това изискване ще залегне в модела за кариерно развитие на учителите (развитие във вертикален план – заемане на управленски длъжности в училището). Обучението и присъждането на правоспособността ще се осъществява от Националния институт за обучение на директори.</p>
<p>ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА ФИНАНСИРАНЕ, СТИМУЛИРАЩА РАЗВИТИЕТО</p>	
<p>1. Въвеждане на системата на делегирани бюджети във всички училища</p>	<p>1. Ще бъдат въведени стимули за общините с оглед увеличаване на броя на училищата, прилагащи системата на делегирани бюджети. Целта е до края на 2008 г. всички училища в страната да работят в условията на делегиран бюджет.</p> <p>2. Ще се приемат правила за дерегулиране на механизмите за формиране на паралелки в училищата с възможност за увеличаване на броя на децата в клас, както и за дерегулиране на механизмите за формиране на работните места и възможности за гъвкав подход при определянето на хорариумите.</p>

2. Въвеждане на единен стандарт за финансиране на обучението на ученик	Мярката е изпълнена
3. Утвърждаване на програмно финансиране на системата	<p>През 2008 г. ще бъдат въведени пет нови програми, по които училищата на проектен принцип ще могат да получават финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> - програма за изграждане на рейтинг-скала на училищата в България; - програма „Кариерно развитие на учителите“; - програма „Учене на повече от една скорост“; - програма „Модернизиране на професионалното образование и обучение“; - програма за стимулиране на въвеждането на делегирани бюджети. <p>В същото време ще продължи изпълнението на националните програми за развитие на училищното образование, въведени през 2007 г., както и програмите за въвеждане на ИКТ в българските училища, за по-пълно обхващане на учениците в задължителна училищна възраст и за енергийна ефективност.*</p>
УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НОРМАТИВНАТА УРЕДБА	
	Ще бъде разработен нов закон в областта на училищното образование.

* Броят, насочеността и бюджетът на програмите за финансиране в областта на училищното образование ще бъдат окончателно приети със Закона за държавния бюджет на Република България за 2008 г. Мерките, предложени в тази част, са въз основа на предложението на МОН за бюджета за образование за следващата година.